

Kwestionariusz

b. „Tagiernika” u obozach pracy w Z. Domie osobiste: Gajdowski Jan, plutonowy, robotnik, urodzony w r. 1901, żonaty.

2. Arrestowano mnie 23.X. 1939r. we własnym domu w Warszawie i osadzono w więzieniu w Białymostku. Tutaj przebywałem przez 11 miesięcy. Metody badania u stosunku do mnie: 1) sta polegała na zastosowaniu przez rozbrajanie, długotrwałe więzienie, 2) wysyła rodziny, 3) wyłamywanie, obarczanie mają narodzić wyjątkami, 4) przez wykorzystanie niedojomości języka rosyjskiego, 5) badanie w nocy, 6) straszenie, karaniem zimna budka, w otworach i suficie, przez który woda kapieła na moje głowę; tutaj przebywałem 2 razy po 6 godzin zupełnie nagi;

Przy badaniu stosowali następujące tortury: bicia palcami gumową po szyi, rękach i nogach, oraz paleniami brzośnia po całym ciele. Po skończonym badaniu zauważono brak lewego oka u Jency, kolejana z Białymostku.

3. Sąd nie przeprowadzał u stosunku do mnie badań. Przy sądem jednak wyrok zaoczny na 10 lat pracy u więzieniach.

4. Pamiętam wypadki mordowania ludzi: 1) dotyczy to uwięzienia Ka Ubezpieczeń Społecznych w Białymostku, Murzyńskiego, który zmarł wkrótce po uderzeniu kółką karabinu przez stróżka po wyjdzie wymienionego z obozu na pracę, 2) uauuczyciela z białocyrny, Stelmach Józefa jak u pkt. 1. 3) robotnika Ruckińskiego z poc. Wysockie Makowieckie, któremu funkcjonariusze obozu próbowały zebra u karce za uiszkodzenie usom pracy.

5. Życie u przymusowych obozach pracy, organizacja obozów i normy pracy:

a) więźniowie i Teren: Republika Komu, tajga o podłożu Torfistym i bagnotym z ogromem komarów i kępczycych muszek.

- b) warunki mieszkaniowe: poczekalnia mieszkać pod górnym
 piętrzem, wstępnie szatnia przy 50° stopniach mro-
 zku i kąpieli; w baraku nie mieszkać nigdy. Spać na rusz-
 tu na górze, w okrytej ziemi, przykrywać się futerkiem -
 w późniejszym okresie na przyściół z bitych z obrzgliaków.
- c) odżywianie: posiłek warzywny był od wykonania
 norm pracy. Śniadanie: 1/2 litra wiekszościowej zupy, obiad
 przypominał śniadanie, kolacja - jak śniadanie i obiad.
 W porze letniej otrzymywano 3 razy dziennie strawę, a zi-
 mie 2 razy. Ilość chleba zależna od wyrobki. Przy trze-
 niu obrzu otrzymywano 120g sucharów razowych.
- d) warunki pracy: w baraku, w łódziskach, w ścieżce po szczy-
 tów, przy temperaturze od 50 do 60 stopni, wlewy i demontaż,
 podczas wlewu i roztopów i.p.; w tych warunkach
 pracowało ~~przez~~ ^{na} czasie, bez dni wolnych od zęzi i
 wypoczynku.
- e) normy: wywiezienie 7m³ ziemi suchą na odległość
 50m; złożenie 7m³ drewna ze ściętych przez siebie
 drzew, rozpiłowanie ich, zebranie oberztych gałęzi, wo-
 zenie w stozę i spalanie; wykopanie rowu odpływowego
 na przestrzeni 4m, o szerokości 2 1/2 m i głębokości 1 1/2 m.
- f) odzież: w poczekalni farie pracowało w stałej odzie-
 ży, wstępnie otrzymywano - jui i cięgi zimy - spodnie wato-
 wane z otworami, futajkę zunderona / popalona, buty
 wykonane z opoju gumowych oraz czapki wato-
 wane nie otrzymywano zupełnie.
- g) warunki higieniczne: w szatni mieszkało 120 osób,
 wlewy. Brud, wazy, gdyż brak kąpielni i pralni br-
 zowej.
- h) czas pracy: w porze letniej - 14 godzin, zimowej - 8.
 Po wybuchu wojny niemiecko - rosyjskiej czas pracy wy-
 nosił 16 godzin.
- i) życie kulturalne i rozrywkowe: żadne. Podczas wyzścia
 na brzoza do pracy - przyszywać harmonie.

- j) Łapanci z Kraju: Rorkina moja została wywieziona u Koick
niu 1940r. do północnego Kazachstanu. Nie utrzymujemy
z nią żadnego kontaktu.
  - k) Kosunek władz nadzorcytel do Polaków: Nieprzyjamy,
z obelżywą treścią do Polaków nigdy już jej nie zobaczymy,
nigdy już jej nie (brzdzie).
  - l) Kynagrodzenie: Podczas pobytu u Tagre nie otrzymałem
wynagrodzenia za pracę w górnictwie.
  - l) Propaganda komunistyczna: nie istniała. Jednak pod-
czas b. czystych rewizji zabierali wszelkie przedmioty re-
ligijne, między innymi je na ośrodek "Tagiernikow".
  - m) Śmiertelność u obozach: bywała około 30%. Najczęściej
umarli na choroby. Ja również chorowałem na nią,
prawił przez cały okres pobytu u Tagrach; byłem carbo-
wicie ostrzeczony. Do dnia dzisiejszego przepadł ślady p. (skotnie).
- Organizacja obozu: Byłem u obozach, których skrócił brami:
Sier. - Żel. - Dor. - Łag. "f", Pieczor - Łag. "Pieczor Łag"
dzielił się na oddziały, te zaś na kolonie. Naczelnik
każdej kolonii był naczelnik zespołu lub roboty. Jemu
władze obozu wykonywały rozkazy. Dostęp do urzędów
wielu pospolicie przestępcy. Uorganizował podzielnosć na
brigady roboty z brigadierami i dzienicznikami
na czele.

(Życie u wyczerpieniu: Przebywałem u wyczerpieniu u Biały-
strku u okresie od 23. X. 1939 do 20 sierpnia 1940r.

Kamuki fatalne. U celi znajdowało się 115 więźniów,
gdzie u czasie istnienia Państwa Polskiego umierano tutaj
20 więźniów. Pom. wzy, uiszczenie sal, u dostatecz-
na opieka lekarna / brak lekarstwa, zaspokajanie potrzeb fizjo-
logicznych z rary dziennie, renta / jak u obozach
pracy. U Tagrach podczas pobytu byłem raz tylko.
odżywianie, jak u Tagrach. Chleb rasowy, 400g. Zupa
dwa razy dziennie, owoce, niestrawne, wodnista,
owianka wgl. rozpuszczona woda u wodzie.

cy skład więźniów: Różny. Przeważają więźniów rekrutowana są z powiat Polaków, którym przypisywano działalność polityczną. Właść całość była uwięzieniu za przekroczenie granicy niemiecko-rosyjskiej, poza tym ^{wielu} byłych więźniów z czasów istnienia Państwa Polskiego, ci zachowywali się dość arogancko. Taki stosunek był ^{nie} uciążliwym dla więźniów.

Kategoria przestępstw b. różna. Byli łacy, którym podległym celem była cudza kasyda, kradzież, a przede wszystkim na Polakach, porabianych w tej chwili opresji państwa.

69

plut Gajdowski Jern